עין משפט נר מצוה

קצט א מיי' פי"ב מהל' טומאת אוכלין הל' כד:

ר ב מיי' פי"ד מהל' עבדים הל"א סמג עשין פה:

רא ג מיי' פי"א מהל' נערה בתולה הל"ח סמג עשין נד טוש"ע אה"ע סי' קעז סעיף א בהגה"ה:

רב ד מיי' פי"א מהל' יבום הל"יח סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קסו סעיף ד:

רג ה ו מיי' פי"א מהל' גירושין הל"ד (ומיי' פ"ד מהל' עבדים הל"א) סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קנה סעי' יב:

רד ז מיי' פי"ב מהל' שבת הל' כא:

רה ח ט מיי' שם פכ"ט הל' כב סמג עשין כט טור או"ח סי' תעג:

רו י מיי' שם הל' (ג) [כח] סמג שם טוש"ע או"ח סי' תלא סעיף א:

◆

מוסף רש"י

מבת ג' שנים ויום אחד. שביאתה ביאה ואין בתוליה חוזרין (כתובות מ.). אף קנס במקום מכר. משתהא ראויה לביאה עד שתביא שתי שערות הוו תרוייהו ומשהביאה שערות עד שתבגר קנס ולא מכר (שם). עד שתביא שתי שערות. ומשהביאה אינה ממאנת ואפילו לא בעל לאחר מיכן (שם לז.). תוקעין. להבטיל את העם ממלאכה המותרת ביו"ט כגון אוכל נפש, ולהבדיל בין הקודש ובין החול (שבת קיד:). ולא מבדילין. בתפלה ועל הכוס, דלא תקנו לומר הבדלה אלא ביציאת קודש וכניסת חול ולא בכניסת קודש ויציאת חול, דהתם שייך לקדושי יומא וקדוש יום שמקדשין על היין הוי היכירא דיליה (שם). במוצאי שבת. ואם חל יו"ט במוצאי שבת, מבדילין. בתפלה ועל הכוס, המבדיל בין קודש לקודש, מפני שהקודש חמור יוצא ונכנס קל. ולא תוקעין. מבעוד יום להבטיל ולהבדיל, דהא היוצא חמור והיום לא עשו שום מלאכה (שם).

הדרן עלך הכל שוחטין

◆

שיטה מקובצת

א] אבל חכמים אומרים יש מיאון במקום חליצה ומאן חכמים ר' יהודה היא דתניא עד מתי: ב] והרי הבור ובטלי לגבי מקוה כתבואה טמאה שזרעה:

תוספות

הכא נמי מבלבלי. ורבא סלקא דעתך דכי נטמאו מעיקרא בפני עצמן מיהו מועיל להן השקה אלא בפני עצמן הקשה ה"ר אליעזר ממיץ למה לי טעמא דמבלבלי כי נמי קפי פרי מלעיל סלקא להו השקה כדאשכחן בפרק התערובת (זבחים עח:) גבי יין ותלג לחין אין מועלין שדרך היין עוברים המים אל גוף האדם ועלתה לו טבילה ונראה דלא קשה מידי דלא דמי דודאי אגבא דגברא או אגבא דמנא מחלחלי כהו מיא אבל דרך השקה לא: **אבל** חכמים אומרים יש מיאון במקום חליצה דתניא. מתני' דבא סימן [ט]הוה מצי לאתויי אבל מייתי ברייתא משום דמפורש בה ר' מאיר: **עד** שירבה השחור על הלבן. פירוש הבשר לבן הוא וקאמר ר' יהודה דבעי שישחיר אותו המקום מן השערות ובשתי שערות סגי כדמפורש בפרק בא סימן ולא שירבה ממש אלא שיהו שתי שערות שוכבות ונראה כמו שירבה השחור כלומר דומה כמו שיש שם שערות הרבה ושם פירש בקונטרס דלא גרסינן על הלבן[י]:

הדרן עלך הכל שוחטין

גמרא

משיקו במים משהחמיץ אין משיקו במים אמר רבא לא שנו אלא שתמדו במים טהורים ונטמאו אבל טמאים מעיקרא לא אזל רב גביהה מבי כתיל אמרה לשמעתא קמיה דרב אשי מ"ש טמאין מעיקרא דלא דאמרינן איידי דמיא יקירי שכבי תתאי ופירא קפי מלעיל ולא קא סלקא להו השקה למיא א"ה טהורים ולבסוף נטמאו נמי אלא מבלבלי [א]ה"נ מבלבלי: **מתני'** [א]כל מקום שיש מכר אין קנס וכל מקום שיש קנס אין מכר: **גמ'** [ב]אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר"מ אבל חכמים אמרו יש קנס במקום מכר [ג]דתניא [ב]קטנה מבת יום אחד עד שתביא ב' שערות יש לה מכר ואין לה קנס משתביא ב' שערות עד שתיבגר יש לה קנס ואין לה מכר דברי רבי מאיר שהיה רבי מאיר אומר כל מקום שיש מכר אין קנס וכל מקום שיש קנס אין מכר וחכ"א [ג]קטנה מבת ג' שנים ויום אחד עד שתיבגר יש לה קנס קנס אין מכר לא אימא אף קנס במקום מכר: **מתני'** כל מקום שיש מיאון [ד]אין חליצה וכל מקום שיש חליצה [ה]אין מיאון: **גמ'** אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים יש מיאון במקום חליצה [א] [ד]דתניא [ו]עד מתי הבת ממאנת עד שתביא שתי שערות דברי ר"מ ר' יהודה אומר עד שירבה השחור על הלבן: **מתני'** כל מקום שיש תקיעה אין הבדלה וכל מקום שיש הבדלה אין תקיעה [ה]יו"ט שחל להיות בע"ש תוקעין ולא מבדילין במ"ש מבדילין ולא תוקעין כיצד מבדילין [ז]המבדיל בין קודש לקודש ר' דוסא אומר בין קודש חמור לקודש הקל: **גמ'** היכי תוקע אמר רב יהודה תוקע ומריע מתוך תקיעה ורב אסי אמר תוקע ומריע בנשימה אחת אתקין רב אסי בהוצל כשמעתיה מיתיבי [ו]יו"ט שחל להיות בע"ש תוקעין ולא מריעין מאי לאו לא מריעין כלל לא רב יהודה מתרץ לטעמיה ורב אסי מתרץ לטעמיה רב יהודה מתרץ לטעמיה לא מריעין בפני עצמה אלא מתוך תקיעה ורב אסי מתרץ לטעמיה לא מריעין בשתי נשימות אלא בנשימה אחת: ובמוצאי שבת כו': היכא אמר לה א"ר יהודה [ז]בחתימתה וכן אמר ר"נ בחתימתה ורב ששת בריה דרב אידי אמר אף בפתיחתה ולית הלכתא כוותיה: רבי דוסא אומר בין קדש חמור לקדש הקל: ולית הלכתא כוותיה א"ר זירא [ח]יו"ט שחל להיות באמצע שבת אומר המבדיל בין קדש לחול ובין אור לחשך ובין ישראל לעמים[ט] ובין יום השביעי לששת ימי המעשה מ"ט סדר הבדלות הוא מונה:

הדרן עלך הכל שוחטין

רש"י

משיקו במים. אם נטמא דמילא בעלמא הוא: **משהחמיץ אין משיקו במים.** דחמרא הוא וכלים ואדם ניתנה להם תורת טהרה במקוה אבל באוכל ומשקה לא נאמר בהן טבילה ומים מיטהרים בהשקה שאם יש לו מים יפים לשתיה ונטמאו נותנן בכלי ומשקען במי המקוה עד שנושקין המים והוי חיבור ובטלי לגבי מקוה [ב]כתרומה טמאה שזרעה בקרקע שבטלה טומאתה והיא טהורה והכי מפרש בכל שעה (פסחים דף לד.) אבל יין במים לאו זריעה היא דטעמא לא בטיל: **לא שנו.** דמשיקו במים: **אבל טמאין מעיקרא לא.** ורב גביהה פריך עלה מאי שנא: **לשמעתא.** כלומר טעמא דהא מתניתין בעא מיניה מרב אשי: **יקירי.** כבדין: **קפי.** צף. ויצף הברזל מתרגמינן וקפא פרזלא (מלכים ב ו): **מבלבלי.** הכל יחד המים והיין של תמד הלכך מהניא ליה השקה: **מתני' כל מקום שיש מכר.** כל זמן שהבת קטנה ואביה זכאי למוכרה: **אין קנס.** אם נאנסה או נתפתתה אין לאביה חמשים כסף דנערה כתיב (דברים כב) ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף: **וכל מקום שיש קנס.** דהיינו כשהיא נערה: **אין מכר.** דתניא בערכין (דף כט:) יכול ימכור אדם בתו כשהיא נערה אמרת ק"ו ומה מכורה כבר יוצאה עכשיו בסימני נערות שאינה מכורה אינו דין שלא תימכר: **גמ' זו דברי ר"מ.** דאמר קטנה אין לה קנס אבל חכמים אומרים יש לה קנס לקטנה וטעמא מפרש בכתובות (דף מ:) כל מקום שנאמר נער בלא ה"א אפילו קטנה במשמע: **בת שלש שנים.** ראויה לביאה: הכי גרסינן **קטנה מבת יום אחד עד שתביא שתי שערות יש לה מכר ואין לה קנס וחכמים אומרים קטנה** (א) **בת ג' שנים שהיא ראויה לביאה יש לה קנס: מכר לא.** בתמיה והלא קטנה היא עד שתביא שתי שערות: **אימא אף קנס.** יש לה ואע"פ שיש מכר משתראה לביאה עד שתביא ב' שערות וקודם שתראה לביאה יש מכר ואין קנס ומשתביא שתי שערות ועד שתיבגר יש קנס ולא מכר ובין בגרות לנערות שש חדשים: **מתני' מיאון.** ביתומה שקדשוה אמה או אחיה ואפילו לדעתה יכולה למאן ויוצאה בלא גט עד שתביא שתי שערות וכל ימי קטנותה אינה ראויה לחליצה אם יבמה היא דאיש כתיב בפרשה ואם לא יחפוץ האיש [דברים כה] ומקשינן אשה לאיש [יבמות קה:] ומשנראית לחליצה אינה יכולה למאן: **גמ' זו דברי ר"מ.** דאמר נערה לא ממאנת: **במקום חליצה.** דאפילו נערה יכולה למאן: **עד שירבה השחור.** שיוקף אותו מקום בשער ובמסכת נדה (דף נב:) מפרש לא שירבה ממש אלא שיהו שתי שערות ארוכות שוכבות ונראה כמו שירבה השחור: **מתני' תקיעה.** ערבי שבתות וימים טובים להבטיל את העם מן המלאכה ובין השמשות תוקעין להבדיל בין קדש לחול: **הבדלה.** בתפלה ועל הכוס במוצאי שבתות וימים טובים: **תוקעין.** אע"פ שגם היום יו"ט היה ואין בו מלאכה תוקעין להבדיל ממלאכת אוכל נפש: **ולא מבדילין.** מפני שהנכנס חמור מן היוצא: **חל להיות במוצאי שבת מבדילין.** לפי שהיוצא חמור מן הנכנס ותקיעה אין כאן: **כיצד מבדילין.** בין שבת ליום טוב כשהוא במוצאי שבת: **גמ' היכי תוקע.** ביו"ט שבע"ש כשהוא תוקע להבדיל בין קדש לחול דבעי שינוי משאר ערבי שבתות שהרי אין קדושה הנכנסת חמורה מקדושה דיוצאה כל כך: **מתוך תקיעה.** קודם שיסיים התקיעה הוא מריע בסופה: **בנשימה אחת.** ומכל מקום מפסיק הוא בינתיים: **היכא אמר לה.** להאי בין קדש לקדש: **בחתימתה.** של הבדלה אבל בפתיחתה הוא אומר בין קדש לחול וכך אנו נוהגים: **אף בפתיחתה.** מתחיל המבדיל בין קדש לקדש בין אור לחושך: **ולית הלכתא כוותיה.** שהרי למנות סדר הבדלות הוא בא בתחלה והבדלה דכתיבה באורייתא בקודש וחול כתיבה [ויקרא י]. וכרבי דוסא נמי לית (ליה) הלכתא דלא מוזלינן ביום טוב לקרותו קודש הקל: **באמצע שבת.** אפ"ה אמרינן בין יום השביעי אע"ג דלא שייך יום השביעי הכא כלל: **סדר הבדלות.** האמורות בתורה הוא מונה ולהבדיל בין הקדש וגו' [שם]. ויבדל בין האור ובין החושך [בראשית א]. ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי [ויקרא כ]. ובין יום השביעי כו' היינו בין קדש לחול ומשום דבעי למימר מעין חתימה סמוך לחתימתה:

הדרן עלך הכל שוחטין

מסורת הש"ס

א) כתובות מ.: ב) [שם], ג) נו"ש, ד) כתובות לו. יבמות יב: נדה נב., [ועי' כאן תוס' ד"ה אבל] ב"ב קט., ה) שבת קיד., ו) [תוספתא סוף פ"א] תוספתא סוכה פ"ד ה"ח], ז) [בס"א: לגוים], ח) [נדה נב.], ט) [וע"ע תוס' ב"ב קטו. ותוס' כתובות לו. ד"ה עד],

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הכי גרסינן וכו' מבת ג':

◆

רבינו גרשום

החיוב כלומר שמא אתי לאפרושי מתמד שמעולם לא היה מחמיץ על התמד הזה שאם משיירין אותו עדיין הוא מחמיץ: משיקו במים. כלומר אם נטמאו בשרץ או באוכלין הם טמאין: עד שלא החמיץ משיקו במים. כיצד משיקו נוטל כלי שפיו קצר וממלאו מן התמד שהוא טמא ומשים הכלי בתוך המקוה ומציף המים על פי הכלי וחשוב להו כטבילה והכי קאמר עד שלא החמיץ דחשוב כמים עושה להו השקה: אבל משהחמיץ אין משיקן דחשוב יין וליין אין עושין השקה: לא שנו אלא שתמדו במים טהורים ונטמאו ועכשיו יועיל להן השקה. אלא מבלבלי בין שתמדו במים טהורין לכתחלה ובין שלא תימדו במים טהורין לכתחלה ומועיל להן השקה בין (לאחר) [נטמאו מעקרא] ובין לבסוף: האחין השותפין שחייבים בקולבון. כלומר קולבון זוהי מעה קטנה שכל ישראל חייבין מחצית השקל בכל שנה ושנה ושני מחצית השקל יתירא משקל ואם בין שני אדם נותנין שקל חייבין להוסיף קולבון ואם אדם אחד חייב שקל להקדש ונותן שקל אין להוסיף עליו כלום והכא הכי קאמרינן האחין שבענין זה הווין שותפין שהניח להן אביהן ביתר ירושתן ואח"כ לא חלקו דומין לאדם אחד ואין חייבין בקולבון אם נותנין בין שניהם שקל שלם בשביל שני מחצית השקל וחייבים במעשר בהמה דאין דומין כלקוחות אבל אם חייבין בקולבון דהניח להן ירושה יחד קרקע ובהמות וחלקו ואח"כ נשתתפו דומין כלקוחות שלקח זה חלקו כנגד חלק חבירו ודומין כמין שני בני אדם וחייבין בקולבון ופטורין ממעשר בהמה: כל מקום שיש מכר אין לה קנס. כלומר באותו זמן שיכול למכור אדם את בתו לאמה אם אדם אחר תפשה ושכב עמה אין לה חמשים כסף שכתוב בפסוק הנערה והאב אינו יכול למוכרה נערה אלא קטנה וקטנה אין לה קנס ובכמה שנים היא חשובה נערה מבת אחת עשרה שנים וחצי עד שתים עשרה שנה חשובה נערה ואם מביאה ב' שערות ואלו הן ששה חדשים ומכאן ואילך חשובה בוגרת: וכל מקום שיש קנס אין מכר. כלומר בזמן נערות שיש קנס אין האב יכול למוכרה אבל חכ"א יש קנס במקום מכר כלומר אפילו בימי קטנותה שהאב יכול למוכרה אם אדם תפשה באותו זמן ושכב עמה יש לה קנס: כל מקום שיש מיאון אין חליצה. כלומר באותו זמן שהבת יכולה למאן קודם שתביא ב' שערות אינה יכולה לחלוץ ולא ליבם ואינה ראויה לחליצה אלא א"כ יכולה ליבם שמא לאחר זמן תמצא איילונית דאינה ראויה לוולד ונמצא פוגם בערוה באשת איש שלא כדין שייבום איילונית אין חשוב ייבום מ"ט דבעינן להקים לאחיו שם וליכא דאיילונית היא: וחכ"א עד שירבה השחור. כלומר עד שישחיר באותו מקום לרוב שערות ובאותה זמן יכולה לחלוץ: כל מקום שיש תקיעה אין הבדלה. כיצד יו"ט שחל להיות בע"ש כו' תוקעין להבדיל את העם מן המלאכה שביו"ט בע"ש מותרין הוו באוכל נפש והיו תוקעין לערב להבטיל את העם ממלאכת אוכל נפש ולא מבדילין בין קדש לקדש שאין מבדילין בין קדש הקל לקדש חמור אבל חל יו"ט במו"ש מבדילין בין שבת ליו"ט ולא תוקעין את העם להבטיל ממלאכה שאינו צריך ששבתו בשבת ולא עשו שום מלאכה: היכא אמר לה. רב יהודה א"ר בחתימתה וכו' כלומר היכא אמר לה להבדלה בין קדש לקדש בחתימתה כלומר בחתימת הבדלה כשאנו עושין: רב ששא בריה דרב אידי אמר אף בפתיחתה כלומר אף בפתיחת הבדלה מבדיל בין קדש לקדש ולית הלכתא כוותיה מ"ט סדר הבדלות הוא מונה וכו' כלומר כל הבדלות האלו כתובות בתורה ולהבדיל בין הקדש ובין החול ולהבדיל בין האור ובין החשך ואבדיל אתכם מן העמים ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו וכתיב להבדיל בין הקדש ובין החול: **סליק פירקא**

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com